

Deres referanse:
20/140885

Vår referanse:
20/140885

Sted, dato:
Oslo, 02.02.2021

HØRING - NOU 2020:10 - INNDRAGNING AV UTBYTTE FRA GJENKCRIMINALITET

INNLEDNING

Det vises til høringsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet av 09.11.2020 om Straffelovrådets utredning nr. 2: Inndragning av utbytte fra gjengkriminalitet (NOU 2020:10), med tilhørende brev fra Politidirektoratet av 01.12.2020. Direktoratet har bedt om innspill innen 22.01.2021, men har pr. e-post blitt meddelt at Kripas' hørings svar først vil foreligge noe senere.

Kripas er enig med Straffelovrådet i at dagens regelverk om inndragning i utgangspunktet gir gode nok hjemler for å sikre effektiv inndragning av utbytte fra gjengkriminalitet. Det er hovedsakelig andre forhold enn regelverket som skaper utfordringer når det gjelder inndragning av utbytte, herunder mangel på oppmerksomhet og tilstrekkelig prioritering av ressursbruk.

Regelverket er imidlertid ikke lett tilgjengelig slik det er utformet, og endringer som gjør regelverket enklere tilgjengelig ønskes således velkommen.

Bruttoprinsippet som kommer til uttrykk i straffeloven § 67 annet ledd, annet punktum kan gi inntrykk av at inndragning i noen tilfeller er pønalt betinget. Det er imidlertid klart at inndragning, i norsk rett, som den klare hovedregel ikke har blitt ansett som straff, heller ikke etter bruttoprinsippet. Bruttoprinsippet skal tolkes med utgangspunkt i at den personen inndragningskravet retter seg mot skal stilles i en posisjon som om han hadde avstått fra å utføre den straffbare handlingen som utbyttet stammer fra. Straffelovrådet foreslår nå at dette kommer bedre til uttrykk i lovteksten.

Holdningen om at inndragning i visse tilfeller kan ha et pønalt preg synes å ha fått mer tilslutning de siste årene, og Kripas er enig i at noe av den inndragning som foretas i medhold av dagens regelverk vil kunne anses som straff etter EMK. Straffelovrådet foreslår å gjøre et prinsipielt skille mellom inndragning som er begrunnet i nullstilling og forebygging og annen inndragning som da anses som pønalt begrunnet. Det foreslås videre at straffeloven kapittel 13 bare skal omhandle de inndragningsreglene som ikke er pønalt begrunnet.

Kripas

Den nasjonale enhet for bekjempelse av organisert
og annen alvorlig kriminalitet
Postboks 2094 Vika, 0125 Oslo

23 20 80 00
23 20 88 80
kripas@politiet.no

974 760 827
7694.05.17962
www.politi.no

Kripos er enig i at inndragning med en pønalt begrunnelse skilles ut i en egen bestemmelse i straffeloven utenfor kapittel 13, Dette kan gi regelverket en bedre struktur og åpne for innføring av mer effektive inndragningsregler, herunder regler med et lavere beviskrav.

Imidlertid er Kripos av den oppfatning at nye regler om inndragning som har en mer pønalt karakter, bør ta opp i seg den inndragningen som gjøres etter dagens regelverk, og tre i kraft samtidig som de foreslåtte endringene i kapittel 13.

KOMMENTARER TIL NOEN AV DE ENKELTE ENDRINGSFORSLAGENE

Straffeloven § 67

Straffelovrådet foreslår å skrive om bestemmelsen og gi den en utforming som skal gi et bedre bilde av rettstilstanden.

I bestemmelsens tredje ledd foreslås det å lovfeste nullstillingsprinsippet, samt å angi hvilket vurderingstema som skal gjelde ved fradrag for utgifter.

Som nevnt innledningsvis mener Kripos at et skille mellom inndragning som kan være straff, og inndragning som begrunnes i fratagelse av utbytte, kan være nødvendig. Hovedbegrunnelsen for inndragning av utbytte er også i dag at den personen inndragningskravet retter seg mot skal stilles i en posisjon som om han hadde avstått fra å fullbyrde eller fortsette den straffbare handlingen som utbyttet stammer fra. Kripos støtter derfor forslaget om at dette utgangspunktet kommer til uttrykk i lovteksten.

Gjennom dette forslaget tar Straffelovrådet ut endringen som kom inn i 1999 om at utgifter ikke kommer til fradrag, altså bruttoprinsippet, og erstatter dette med en regel om at utgifter oppstått før fullbyrdelsen bare kommer til fradrag i den utstrekning de representerer en lovlig verdi. Selv om praksis ikke har vært entydig¹ ser Kripos på endringen som en presisering av bruttoprinsippet som ligger tettere opp til gjeldende rett enn det som fremkommer av dagens lovtekst og som en naturlig forlengelse av lovfesting av nullstillingsprinsippet.

Inndragning av utbytte utover det som følger av nullstillingsprinsippet og som har et mer pønalt preg må etter de foreslåtte endringene skje etter eventuelle nye regler om konfiskasjon.

Straffeloven ny § 67a

Bestemmelsen er ny og hjemler inndragning av utbytte uten at det kan påvises hvilken konkret straffbar handling utbyttet stammer fra. Kripos er enig i at det bør innføres en regel som gir anledning til slik inndragning.

Politiet kommer med jevne mellomrom over verdier som ikke kan forklares på noen annen måte enn at de stammer fra kriminalitet. Dette kan være store kontantbeløp eller verdigjenstander hos personer som ikke har lovlig tilgang til tilstrekkelige midler som kan forklare verdiene. Det kan være at personen ikke har lovlige inntekter i det hele tatt, eller at vedkommende ikke har lovlige midler som kan dekke livsoppholdsutgifter i tillegg til den aktuelle gjenstanden eller kontantbeløpet.

---

¹ Rt. 2015 s. 184

Etter dagens regler vil politiet måtte opprette straffesak og bevise utover enhver rimelig tvil at vedkommende har begått en konkret primærforbrytelse for at verdiene skal kunne inndras som utbytte etter § 67. Alternativt kan verdiene inndras etter § 69 dersom de har vært gjenstand for en straffbar handling, typisk heleri. Kripos er enig med Straffelovrådet den bærende begrunnelsen for inndragning i disse tilfellene er verdienes straffbare opprinnelse og hensynet til nullstilling. Verdiene bør således inndras som utbytte, ikke fordi de har vært gjenstand for en straffbar handling.

Beviskravet foreslås i endringsforslaget å settes til sterk sannsynlighetsovervekt. Det følger av forslaget at denne regelen skal få anvendelse når omstendighetene medfører at det *nærmest kan utelukkes* at tingen som er beslaglagt er lovlig ervervet. Valget av ordet "sterk" er ikke nærmere kommentert i utredningen utover at det er snakk om kvalifisert sannsynlighetsovervekt. I rettspraksis er begrepet "klar" sannsynlighetsovervekt benyttet i forbindelse med idømmelse av erstatning/oppreisning med begrunnelse i en straffbar handling. Dersom Straffelovrådet her mener at det er dette beviskravet som skal gjelde, bør det innarbeidede uttrykket klar sannsynlighetsovervekt benyttes i ordlyden.

Kripos er enig i at det er bør være et lavere beviskrav i disse tilfellene, men stiller spørsmål om det kan være rom for et enda lavere beviskrav enn det som foreslås. Beviskravet som foreslås ligger i praksis så tett opp mot dagens beviskrav for heleri at Kripos er redd for at endringen vil få liten praktisk betydning.

Beviskravet som foreslås er som nevnt sammenfallende beviskravet som gjelder ved oppreisningserstatning som har et klart pønalt element. Ettersom inndragning av utbytte innebærer i seg selv ingen skyldkonstatering og ikke har noen annen virkning en vinningsavståelse for den som blir ilagt inndragningen, mener Kripos at beviskravet for inndragning etter den foreslåtte § 67a bør kunne senkes ytterligere.

Straffeloven § 68

I § 68 om utvidet inndragning foreslås det endringer som skal legge til rette for at bestemmelsen i større grad skal bli brukt for å motvirke gjengkriminalitet. Det er ikke foreslått materielle endringer, men det er foreslått inntatt en beskrivelse av kjennetegnene ved utvidet inndragning og de vurderingstemaer som skal legges til grunn. Kripos støtter dette forslaget til endringer i lovteksten.

Straffeloven § 69

I § 69 foreslås det betydelige endringer som følge av at kapittel 13 foreslås reservert for inndragning som ikke kan anses som straff. Bestemmelsen fremstår nå som en sikkerhetsventil for å kunne inndra ting som ikke anses som utbytte, men som likevel er nødvendig å inndra for å frata lovbyteren fordelene av en straffbar handling.

Inndragning av det som har vært gjenstand for heleri eller hvitvasking som i någjeldende regelverk kan inndras etter § 69, skal etter de foreslåtte endringene bedømmes etter § 67a.

Inndragning av smuglergods som har vært gjenstand for en straffbar handling vil falle utenfor den nye bestemmelsen, og vil i få tilfeller kunne inndras etter andre regler i kapittel 13. Inndragning av gjenstander som har vært brukt til straffbar handling vil etter endringen måtte bedømmes etter § 70 om forebyggende inndragning. For begge disse kategoriene medfører forslaget en klar innskrenking av inndragningsadgangen sammenliknet med gjeldende rett.

Inndragning etter straffeloven § 69 er i dag svært praktisk i mange saker. Det kan være snakk om inndragning av datautstyr og telefoner benyttet i straffbare handlinger, biler som er blitt benyttet til smugling, eller lovlige varer som er tatt inn til Norge i strid med tolloven. Kripos forutsetter at inndragning av gjenstander som har vært gjenstand for eller brukt til straffbar handling, i samme grad som i dag, må kunne inndras etter eventuelle nye regler om konfiskasjon og at disse i så fall må tre i kraft samtidig som endringene som foreslås i § 69.

Straffeloven § 70

Straffelovrådet foreslår å utvide bestemmelsen om forebyggende inndragning med et nytt første ledd som fanger opp noen av de tilfellene som etter forslaget vil falle utenfor § 69. Ting som har vært gjenstand for, brukt til eller bestemt brukt ved en straffbar handling skal etter forslaget kunne inndras dersom det anses nødvendig for å forebygge nye straffbare handlinger.

Hva som ligger i kravet til nødvendighet er vanskelig å se ut fra lovteksten, men i kommentarene til bestemmelsen uttales det at inndragningen må være egnet til å forebygge nye straffbare handlinger. Slik Kripos forstår det vil dette i praksis bety at det skal svært mye til for å inndra gjenstander som er brukt til straffbare handlinger som ikke har spesifikke egenskaper som letter fremtidig bruk i en straffbar handling.

Også her vil vi påpeke at forslaget til endringer innskrenker de muligheter politi og påtalemyndighet har etter dagens regler til å inndra ting som ikke anses som utbytte etter § 67, og at det før en eventuell ikrafttredelse må på plass supplerende regler som i det minste oppveier disse begrensningene.

Straffeloven § 72

Kripos støtter forslaget om at det klargjøres at temaet for vurderingen av god tro ved erverv av utbytte ikke må knytte seg til den aktuelle straffbare handling som utbyttet kommer fra, men til spørsmålet om utbyttet stammer fra en eller annen straffbar handling. Dette vil i praksis gjøre anvendelsen av bestemmelsen enklere ved inndragning av utbytte på erververs hånd der denne vet eller burde vite at vedkommende ervervet er gjort fra, lever av kriminalitet.

NYTT KAPITTEL OM INNDRAGNING SOM KAN ANSES SOM STRAFF

Som nevnt tidligere foreslås det å skille ut de former for inndragning som har et pønalt preg, altså at de har en begrunnelse som kan medføre at de anses som straff etter EMK.

Uten at det innføres regler om dette vil forslagene om endringer av bestemmelsene i kapittel 13, dersom de vedtas, medføre en innskrenking av adgangen til å inndra gjenstander eller verdier som ikke har en strengt gjenopprettende eller forebyggende begrunnelse.

Som allerede nevnt flere ganger er det en klar forutsetning at det samtidig med en eventuell ikrafttredelse av endringene som foreslås i kapittel 13, også trer i kraft et regelverk som tar opp i seg den inndragningen som etter endringene vil falle utenfor kapittel 13.

Hvordan et nytt regelverk skal utformes er i liten grad omhandlet i utredningen og vil representere noe nytt i norsk strafferettspleie. Utforming av nytt regelsett og grensedragningen mot nye kapittel 13 fordrer en bred vurdering og en ny høringsrunde.

Straffelovrådet foreslår, på skissenivå, å utforme et regelverk om konfiskasjon som skal gjøres til en egen straffart i straffeloven. Det er i utredning i liten grad gjort en grundig vurdering av hvorvidt nye regler faktisk må tas inn som en egen straffart i straffeloven og hva som i så fall er konsekvensene av dette.

Etter Kripas' syn må det vurderes hvorvidt en bedømming av pønalt begrunnet inndragning som straff etter EMK også fordrer at slik inndragning skal bedømmes som straff etter Grunnloven § 96. Dette vil ha betydning for hvilke rettsikkerhetsgarantier som må på plass i regelverket noe som igjen kan få betydning for regelverkets effektivitet.

Utformingen av nye regler om konfiskasjon og spørsmålet om rubrisering av konfiskasjon som straff krever etter Kripas' mening ytterligere utredning. I tillegg må det foretas en gjennomgang av inndragningsreglene i spesiallovgivningen for å harmonere disse mot det nye systemet i straffeloven.

Med hilsen

Ketil Haukaas

assisterende Sjef Kripas

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler:
Håvar Undeland
politiadvokat

Kopi: Det nasjonale statsadvokatembetet